

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesечно 25 Din
polletno 150 Din
celoletno 300 Din
za inozemstvo
mesечно 40 Din
polletno 240 Din
celoletno 480 Din
nedejska izdaja
celoletno v Jugosla-
viji 120 Din, za
inozemstvo 140 Din

SLOVENECE

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ceneoglasov
i stop, peti-vrsta
mallo glasi po 150
in 20, večji oglasi
nad 45 mm v širine
po Din 2-30, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrslica po 10 Din
o pr. večjem g
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka
in dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, nehranljiva
pisma se ne sprejemajo. Uredništvo
telefon št. 2050, upravnništvo št. 2325

Informativen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Lekovni
račun: Ljubljana št. ev. 10.650 in 10.349
za inštalac. Sarajevski. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Načrt g. Litvinova

Ze davno so znani boljševiški voditelji kot mojstri režije, ki znajo vsako stvar izkoristiti za propagando svojega režima. Zato ni nikogar presenetilo, če je skušal gospod Litvinov tudi ženevsko razorožitveno konferenco izkoristiti v boljševiške propagandne namene in če je tu nastopil, ko da bi bili na svetu edin miroljuben element boljševiški. Čeprav pa je gosp. Litvinov pokazal v Ženevi mnogo spretnosti, se vendar njegov namen ni posrečil, ker je pač vsa sovjetska reklama o boljševiški miroljubnosti mnogo preveč znana in zato tudi ni bilo težko, odkriti načrte gospoda Litvinova.

Predvsem je hotel gospod Litvinov, da bi predstavil svetu boljševike kot one, ki so mir v praktični življenju že izvedli. Sklicevanje na moskovski pakt naj bi to omogočilo. Moskovski pakt, ki so ga podpisale Estonija, Litva, Latvijska, Perzija, Romunija in v zadnjem času tudi Turška, naj bi dokazal, kako znajo edino sovjeti praktično izvajati mir. Nasproti moskovskemu protokolu pa je Kellogov pakt samo prazna beseda, ker je naletela njegova ratifikacija v raznih državah na največje težkoče, tako predvsem na Japonskem in je zato zelo dvomljivo, če bo Kellogov pakt sploh kedaj stopil v veljavo.

Ker pa hočejo boljševiki veljati sedaj kot praktični pacifisti, so morali naravno tudi spreminiti svojo taktiko. Če so preje naglašali v Ženevi, da so samo za popolno razorožitev in da zato sprejemajo samo predloge, ki bi mogli tako razorožitev omogočiti, so sedaj bolj skromni in so pripravljani razpravljati tudi o vsaki malenkosti, ki bi mogla koristiti razorožitvi. Se več! Litvinov je bil naravnost iniciativen pri teh malenkostih in pripravljen sprejeti tudi nad vse skromen razorožitveni program.

Litvinov je na vse zadnje dobro vedel, da v Ženevi sami, med hladno prevdarnimi diplomati, ne more doseči posebnih uspehov. Ali za to mu niti ni šlo. Litvinov je govoril skozi okno, da ga sliši meščanska opozicija, da to prepriča, da so sovjetski predlogi za razorožitev praktično izvedljivi in ne samo grda demagogija. Morda bi bilo potem mogoče dobiti za sovjetje tudi nekaj simpatij, ki jih danes sovjeti vsled svojega težkega gospodarskega stanja tako zelo potrebujejo. Predvsem pa so hoteli sovjeti jasno prevladati vso krivdo, če ne pride do razorožitve, na druge. Oni so vendar podali čisto praktične in zelo zmerne predloge, kako naj se razorožitev postopoma izvede. Če niti ti predlogi niso bili sprejeti, potem so krive pač samo »imperialistične« države. Pri tem upajo sovjeti, da bodo razni pacifisti čisto prezrli, kako se v sovjetski Rusiji vedno bolj širi militarizacija in kako je sovjetsko oboroževanje vedno večje.

Mimogrede pa je upal gospod Litvinov, da bo spravil v zadrego zastopnike držav, ki so podpisale moskovski protokol. Če ne bi podpisale sovjetskih predlogov, potem bi jim mogli sovjeti očitati, da ni njih miroljubnost odkritosrčna in da so še vedno sovražniki sovjetske unije.

Ali gospod Litvinov je imel še čisto poseben in osebni račun. Če bi odrezal v Ženevi dobro, potem bi se zelo povečala verjetnost, da postane Čičerinov naslednik. Ze sedaj je v zunanem ministrstvu zelo močna struja, ki hoče g. Finkelsteina, kakor se je preje imenoval g. Litvinov, za zunanjega komisarja. Maja meseca pa bo kongres zveze sovjetov in ta bo »imenoval« novo vlado. Seveda ni mogoče Čičerina kar tako odzagati, temveč bo treba upoštevati Čičerinove zasluge. Zato mislijo Litvinovi pristaši, da bi bilo najenostavnejše, če bi sovjeti Čičerina vsled njegove bolezni osvobodili od naporne službe zunanjega ministra in se mu s posebnim pismom globoko zahvalili za njegove velike zasluge za sovjetsko Rusijo.

Potem pa bi g. Litvinov gladko zdrknil na Čičerinovo mesto in glavni načrt g. Litvinova bi bil uresničen.

Ni izključeno, da se bo ta osebni račun g. Litvinova tudi posrečil, manj verjetnosti pa je, da bi se posrečila spekulacija na miroljubnost Evrope. Praksa je le vse preveč dokazala, da imajo tudi sovjeti silen talent za imperializem in da je edini vzrok, če tega ne morejo bolj pokazati v tem, ker so njih sile premajhne.

Če bi pa bili sovjeti v tem srečnem položaju, kakor so na primer dobro urejene kapitalistične države, pa bi g. Litvinov še z večjo vneto, ko vsi drugi ženevski delegati nasprotoval vsaki razorožitvi.

Računi g. Finkelsteina bi bili potem čisto drugi, kakor pa so danes računi kandidata za sovjetskega zunanjega ministra.

Določbe stanovanjskega zakona

Veljal bo samo do 1. novembra 1929 - Krog zaščiteneh se zmanjša
Najemnina se poviša za 10 odstotkov

Belgrad, 19. aprila. (Tel. »Slov.«) Novi stanovanjski zakon, kakor ga je izdelal minister dr. Brinković, ima značaj popolnega preobrnja. Določa namreč, da bo veljal samo do 1. novembra 1929 in prihaja v poštev samo za kraje, ki imajo nad 10.000 prebivalcev. Od zaščite so izzeti vsi državni uradniki I. kategorije od 3. do 1. skupine, delavci, ki imajo več plače, kakor 2500 Din na mesec, dalje bančni uradniki, duševni delavci, pomočniki v trgovinah in manjših industrijskih podjetjih ter samoupravni uradniki. Razen teh je ostala stanovanjska zaščita ista, kakor v starem zakonu. Od tistih, ki sicer uživajo stanovanjsko zaščito, pa imajo tri sobe in samo

tri družinske člane poleg družinskega glavarja samega, ali dve sobi in samo dva člana poleg družinskega glavarja, ali samo eno sobo in enega člana družine, ne uživajo zaščite. Dosedanje zaščiteni najemnine se po novem zakonu povečajo za 10%. Oni, ki izgubijo zaščito, se morajo izseliti do 15. junija. Zakon vsebuje 14 členov. Stanovanja do treh sob, ki bi se radi previsoke cene ne oddala v treh mesecih, se oddajo reflektantu za primerno ceno. To ceno določi, oziroma pregleda tako stanovanje in ga odda posebna za to sestavljen komisija. Zakon ima podrobne predpise o postopku, o volitvi komisije in o postopku pri sporih pred sodiščem.

Zakonski načrt se sedaj nahaja pri vrhovnem zakonodajnem svetu in bo kmalu absolutiran in objavljen, ker mora stopiti v veljavo 7. maja. Zakon podrobno našteva osebe, ki so zaščiteni, in sicer predvsem invalidske družine, vojne vdove in državne uradnike, razen gori imenovanih. Krog zaščiteneh je manjši. Bistvo zakona je to, da se samo povišajo najemnine in da se stremi za tem, da pridemo kmalu do normalnih razmer, ko ne bo več potrebna stanovanjska zaščita. V ostalem pa so v novi zakon sprejete tudi nekatere stare določbe.

Zakon bo v najkrajšem času sankcioniran in objavljen v »Službenih Novinah«.

Uredba o organizaciji ministrstev

Veliko poenostavljenje uprave -- Organizacije izvršene po stvarnih vidikih

Belgrad, 19. apr. (Tel. »Slov.«) Danes je izšla uredba o organizaciji predsedništva vlade in posameznih ministrstev.

Predsedništvo vlade ima tri oddelke: pisarniškega, osrednji tiskovni urad in državni statistični urad. Uredba predpisuje podrobno, kake posle bodo posamezni oddelki opravljali.

Pravosodno ministrtvo ima pet oddelkov: splošnega (sodnopravnega), pravnega, oddelka za izdelavo in izvajanje zakonov, oddelka za kaznilnice in slične zavode, računovodstvo in verski oddelke.

Prosvetno ministrtvo ima tri oddelke: splošnega, srednješolskega, ljudskošolskega. V splošni oddelku spadajo visoke šole in vseučilišča, akademije, muzeji, gledališča, arhivi, tiskarne, umetniške šole, službeni list, prosvetni svet itd. Meščanske šole spadajo v ljudskošolski oddelke.

Zunanje ministrtvo ima pet oddelkov: političnega, upravnega, gospodarskega, pravnega in glavno vložišče.

Notranje ministrtvo ima štiri oddelke: za zaščito države, za javno varnost, upravnega, oddelka za samouprave. Oddelke za zaščito države skrbi za varnost države. V njegovo kompetenco spada tudi policijska poročevalska služba in nadzorstvo nad tiskom. V oddelku za javno varnost spada vse, kar se tiče osebne in premoženjske varnosti. V nadzorstvo javnega reda in miru spadajo društva itd. Oddelke za zaščito države in oddelke za javno varnost predstavljata skupno vrhovno policijsko upravo. Načeluje pomočnik. V splošno upravo spadajo vse državljanske stvari: državljanstvo, matični oddelki in drugo. Samoupravni oddelki nadzoruje samouprave. Razen teh štirih oddelkov spada sem inspektorat notranje uprave, ki spada neposredno pod ministra in vodi kontrolo nad vso upravo in njenimi ustanovami.

Finančno ministrtvo ima pet oddelkov: državno računovodstvo in proračun, davčno-carinski, katastrski, državnomojnovinski in oddelke za državne dolge. V državno računovodstvo spadajo proračun, samoupravni proračuni, kontrola nad samoupravami. V davčni oddelku spadajo ne samo neposredni davki, ampak tudi trošarine in takse. V oddelku za državne dolge spadajo medvojni, predvojni in povojni dolgi, vojna škoda in likvidacija ravnateljstva za vojni plen. V okviru tega ministrtva je samostojno telo: monopolna uprava. Državna finančna prokuratura je kot samostojni organ dodeljena finančnemu ministrtvu, kot zastopnik državnih financ pred sodiščem.

Vojno ministrtvo ima deset oddelkov: generalni štab, adjutantski oddelke, gospodarski, artiljerijsko-tehnični, sanitetni, sodnijski, veterinarski, nadzorstveni, proračunski in mornariški oddelke.

Gradbeno ministrtvo ima osem oddelkov: splošnega, računskega, gospodarskega, oddelke za ceste, železnice, hidrotehnični oddelke, arhitektski oddelke, nočno-telefon-ski oddelke, nadzorstvo. V oddelku za železnice spadajo trasiranje, projektiranje in gradnja državnih železnic v sporazumu s prometnim ministrtvom, elektro-strojni oddelke, elektrifikacijski oddelke, garaže in drugi. V kontrolni oddelku spada nadzorstvo računov pošte in brzojava. Poleg teh osmih oddelkov

je dodeljena javnemu oddelku poštna hranilnica, dalje je določen tehnični svet kot strokovni svet za vsa važna vprašanja.

V prometnem ministrtvu je devet oddelkov: splošni, oddelke za »održavanje«, strojni, prometni, finančni, komercialni, gospodarski, nadzorstvo dohodkov in brodarski oddelke. V splošni oddelku spadajo vse osebne zadeve. V oddelku za »održavanje«, stroji, postaje, gradbe novih železnic v sporazumu z gradbenim ministrtvom. Poleg teh dveh oddelkov se je nanovo ustanovilo glavno nadzorstvo vsega prometa.

Kmetijsko ministrtvo ima pet oddelkov: splošnega, rastlinski oddelke, živinskega, veterinarskega, agrarnopolitičnega in oddelke za agrarno reformo. V oddelku za agrarno reformo spada vse, kar je spadalo preje pod ministrtvo za agrarno reformo. Agrarnopolitični oddelke je nekaj novega. Vanj spada proučevanje kmetijskih razmer in pa vprašanje, kako zboljšati kmetijsko produkcijo, kakie ukrepi so za to potrebni, kako vnovčiti kmetijske pridelke, organizacijo kmetijskih družb, kmetijski krediti, statistika, kmetijsko šolstvo in propaganda.

Zakonski načrt o rudarskem zavarovanju

Znatno zboljšanje prejšnjega pravilnika

Belgrad 19. aprila. (Tel. »Slov.«) V gozdarsko-rudarskem ministrtvu je dokončan zakonski načrt o zavarovanju rudarjev in nameščencev, ki spadajo pod rudarski zakon. Rudarsko zavarovanje je bilo v vsej državi izenačeno s pravilnikom o bratovskih blagajnah, podpisanim po gozdarsko-rudarskem ministrtvu, št. 11.324 od 1. decembra 1924, ki je stopil v veljavo 1. jan. 1925.

V materijalno-pravnem pogledu zavarovanja za slučaj nesreče in bolezni je urejeno v glavnem po zakonu o zavarovanju delavcev z majhnimi spremembami. — Novi zakon je mnogo liberalnejši, ker daje vdovam ponesrečenih na delu pravico na rodbinsko podporo in pomoč, če ženska rodi pred potekom devetega meseca po moževi smrti. Vdove in njih družine ohranjajo pravico na rente v sorazmernem delu.

Zavarovanje za slučaj onemoglosti, starosti in smrti ni moglo ohraniti vsega, kar je obsegal pravilnik od 1. decembra 1924, ker bi bilo to pogubno za vso ustanovo rudarskega starostnega zavarovanja. Zato se je čas za dosego popolne pokojnine 80% kategorijskega zaslužka v zadnjih petih letih podaljšal od 30 na 35 let. Pokojnine se odmerjajo v višini, ki je določena s tem zakonom in na podlagi celokupnega doseženega in ohranjenega članstva v bratovskih blagajnah.

Da se zagotovijo dajatve po novem zakonu, posebno v Sloveniji, zaradi nezadostnega pokritja do 1. januarja 1925 je določena postopna ozdravitev pasivnosti matematičnega bilanca (119). Ta ozdravitev obstoja v zvišanju vlog, v pokojninski blagajni, pri čemer se bodo v gotovih mejah lahko podjetja višje obremenila. Prvotni načrt, da bi se zaradi ozdravitve znižala pokojnina, je propadel.

Zakon ima liberalnejše odredbe za ožuvanje članstva. Ohranjeno je kot članstvo tudi

Trgovinsko ministrtvo ima tri oddelke, splošnega, trgovinskega in industrijsko-obrtnega, v katerega spada carinska politika. Poleg tega spada pod to ministrtvo Državna hipotekarna banka, uprava za zaščito industrijske svojine, nadzorstvo in uteži ter dragih kamenov, osrednji urad za pospeševanje obrti.

V gozdarsko-rudarskem ministrtvu so trije oddelki: gozdarski, rudarski in računsko-finančni.

Prav tako so v ministrtvu za socialno politiko trije oddelki: splošni, oddelke za socialno zavarovanje in sanitetni oddelke. Oddelke za socialno zavarovanje obsega v bistvu vse, kar je v zvezi z delavstvom in delavskim vprašanjem: zaščita dela, inspekcija dela, kontrola parnih kotlov, bolnice, invalidi, izseljeništvu, zavarovanje, pogajanja itd.

Člen 14 uredbe določa, da se ukinejo vsa glavna ravnateljstva, oddelki, glavni inspektorati, ki jih ta uredba posebej ne navaja.

Po čl. 15 je v predsedništvu vlade in po ministrtvih še en kabinet, ki spada v splošni oddelke. V finančnem, vojnem in gozdarskem ministrtvu pa tvori kabinet poseben oddelke. Dosedanji glavni ravnatelji, pomočniki in načelniki, katerih oddelki se ukinjajo, ohranijo svoj čin in dohodke brez ozira na to, kam bodo prideleni.

Uredba stopi v veljavo, ko se objavi v »Službenih novinah«.

tisto članstvo, čigar članstvo je bilo prekinjeno po 1. decembru 1924. Za Slovenijo je posebno važna ureditev položaja starcupokojencev v draginskih dokladah. Te doklade se morejo odrediti najmanj v takem razmerju, da znaša skupni donos za dotično osebo toliko, kolikor bo imela na podlagi časa kot član v peti kategoriji tega zakona. Faktično bo efekt za dotično osebo 500 Din za starega upokojenca. Draginske doklade iz pokrajinskega pokojninskega sklada se bodo tudi nadalje izplačevale, samo da je dajatev v višini 5 Din za tono prodanega premoga zamenjana z izrednim donosom za stare upokojenca. Ta donos bodo plačevala vsa podjetja v Sloveniji; delavci in nameščenci so zavarovani pri bratovskih skladnicah.

S to odredbo je v gotovi meri ugodeno upravičenim zahtevam slovenske premožarske industrije, ker je omenjena dajatev po 5 Din enako obremenjevala vse premožokope, do čim nekatere tovarne niso tega plačevale. Pri nas bo dajatev manjša, ker se bo razdelila na veliko večje število podjetij, kot dosedaj, in se bo vsako leto postopoma znižala, ker se bo znižalo tudi število upokojenecv.

Pred sestankom Male antante

Belgrad, 19. apr. (Tel. »Slov.«) Zunanje ministrtvo je izdalo ta-le komunikacije:

»Sestanek zunanjih ministrov držav Male antante se bo vršil 20. do 22. maja v Belgradu. Po sporazumu vseh treh v poštev prihajajočih vlad bodo zunanji ministri obravnavali vsa politična vprašanja, ki posredno ali neposredno zanimajo vse te države, bodisi vse skupno, bodisi vsako posebej. Posebno pozornost bodo posvetili delovnemu programu gospodarske Male antante, ki se je izdelal na sestanku gospodarskih delegatov vseh treh držav 11. do 20. februarja v Bukarešti.

Pred zaključkom krize v Avstriji

(Od našega rednega dopisnika.)

Dunaj, 17. aprila.

Poročal sem že, da nenadnemu odstopu dr. Seipla niso bili vzrok toliko socialisti, kolikor zmede v taboru koalicijske in celo ribarije v krščansko-socialni stranki sami. — Razvoj dogodkov po otvoritvi krize je v polni meri potrdil mojo trditev in razkril marsikake podrobnosti, ki izza kulisa niso bile dosti znane.

Pred vsem se to tiče ljubimkanja med Landbundovi in Bauernbundo v krščansko-socialni stranki. To ljubimkanje sem jaz sicer podčrtaval, ali mu takrat nisem pripisoval toliko pomena, kakor ga je v resnici imelo Bauernbund je uprizoril kar nekako domačo revolucijo celo naravnost proti dr. Seiplu in proti vsem meščanskim tovarišem v svojem klubu. Ta ljubivniški kmečki Bund je stopil naravnost v zvezo z Landbundo in je kar začel narekovati smernice za bodočo politiko vladne večine. Oba ta Bundo tvorita agrarno večino v vladni koaliciji, in ta večina se je odločno izrekla proti temu, da bi igrali vodilno vlogo v bodoči vladi — dunajski krščanski socialisti, torej niti dr. Seipel ne! Tako neomajno stališče agrarne večine je vzrok, da je začel dr. Seipel groziti celo z ostavko od predsedstva stranke. Toda tudi ta grožnja ni imela nobenega upliva na daljnje postopanje agrarcev in je postalo tako jasno, da je tako zvan meščanski del krščanskih socialistov zgubil vaji iz rok. Seipelov adlatus Kunschak, ki je v stranki močna osebnost, je kar odletel ohne Sang und Klang, ko je bil imenovan med kandidati za bodočega kancelarja. — Enako so odleteli Schmitz, Rintelen, Vaugoin in celo Ramek. Teh kandidatov je bilo imenovano toliko število, in vsi so sposobni za to mesto, da se vidi bogastvo krščansko-socialne stranke na osebnostih, ki bi mogle voditi usodo te države.

Nekaj časa je bilo za kulisami mnenje, naj se pozovejo na vlado vsi deželni glavarji. Toda ta misel je propadla vsled tega, ker vsi ti glavarji raje sede na svojih trdnih glavarjskih sedežih nego na negotovem in bolj trnjevem sedežu zveznega kancelarja. Edini Rintelen v Gradcu bi bil pripravljen »žrtvovati se« in zasedati palačo na zgodovinskem dunajskem Ballplatzu.

Kakor vse kaže, ta teden se ne bo konec krize. Včerajšnji dan je prinesel vsaj toliko jasnosti, da ni bil dosežen s socialisti nikak sporazum v vprašanju zaščite najemnikov in gradbeni akciji stanovanjskih hiš. Socialisti so se bili res že precej udali, dopustili so že povišanje najemščin do 25 grošev za predvojno krono. Ali to pa ostalim strankam ni zadoščalo. Zato so bila včeraj kar prekinjena pogajanja v pododseku. — Podpisani pakt med strankami od 19. decembra pa pravi, da v takem slučaju more le plebiscit ali nove volitve odločiti o usodi kakakega zakona za premembo sedanjega stanja.

Večinske stranke pa sedaj ne marajo ne glasovanja, ne volitev, zato iščejo izhod za silo iz tega labirinta. Baje je za kulisami tudi vse že dogovorjeno. Zmugalo je stališče agrarcev. Za kancelarja naj bi prišel predariski deželni glavar dr. Ender, ki je jako sposobna in energična osebnost, pa tudi elastična dovolj za razne kompromise, prosta raznih skrupuloznosti, ki so ovirale dr. Seipla. To pa bi ne bila vlada močne roke, marveč — bila bi to vlada zadrege in prehodnosti. Ta vlada bi pokopala v pozabljivost razne dosedanje meščanske korifeje Seiplove okolice. Med tem bi se razvijala situacija v sumljivo družni smeri, povsem po intencijah Landbunda in celo vsenemcev.

Povedal sem že, da dobiva Landbund svoje volivce po veliki večini iz tabora krščanskih socialistov. Spočet je bil sicer v cepitvi vsenemcev, toda redil in pasel se je dalje na račun krščanskih socialistov. Komaj osem let je tega, kar se je pojavil Landbund na površju, in že igra izdatno vlogo v avstrijski politiki. V sedanjih vladah ima podkancelarja, ki v novi kombinaciji ne prihaja več v poštev, ker je bil baje preveč Seiplovec.

Landbund je šel pri volitvah vedno po svojih potih in se ni vezal na nobeno stran, dočim so celo vsenemci tvorili Einheitslisto z dr. Seiplom. Zdi se pa, kar se vedno zanesljiveje šepeta za kulisami, da pojde ob novih volitvah skupaj z — vsenemci, katerim je mnogo bližji nego krščanskim socialistom. Tako bi torej prihodnji Landbund bil tisti mostiček, po katerem bi vsenemci zopet zlezli v Nationalrat v večjem številu nego jim tle po številu volivcev.

Take so perspektive sedanje vladne koalicije za bodočnost, in te niso ravno rožnate, pač pa take, da utegne iti v klasje socialistično žito. Zaščita najemnikov je naravnost demagoško agitacijsko sredstvo za bodoče nove uspehe socialistov. To vprašanje tako živo zadeva stotisoče volivcev, ki nikakor niso socialisti, pa je verjetno, da bi pri volitvah glasovali tudi za belcehube, samo da bi ta onemogočil spremembo sedanjega varstva najemnikov. Na strani sedanjih vladnih strank razcepjenost, ribarije med seboj, na strani socialistov pa enotnost in demagogija z volivnimi šlagerji prve vrste, — evo možnost socialistične večine v novem parlamentu sosednje Avstrije.

A. G.

Potres

Milan, 19. aprila. (Tel. »Slov.«) Davi ob 5 je bil v Bologni nov hud potres, ki je zbudil prebivalstvo iz spanja, tako da so mnogi nezadostno oblečeni zbežali na cesto. Potresni sunki se ponavljajo že več kot en teden. Počrtilo se je več dimnikov, na nekaterih hišah so se pokazale razpoke. Potres so čutili tudi v Imoli in Modeni.

Obravnava ruskega predloga odklonjena

Razorožitev gre pa vendarle prepočasi

Zeneva, 19. aprila. (Tel. »Slov.«) V današnji razpravi v razorožitveni komisiji o nemškem predlogu glede dolžnosti držav za napoved svojega oboroževanja je vprašal jugoslovanski delegat dr. Laza Marković, ali vsebuje nemški predlog juridične obveznosti, ali samo moralne. V prvem primeru bi bil neobhodno potreben kontrolni sistem. Dalje je izjavil dr. Marković, da gre nemški predlog deloma preko čl. 8 pakta Društva narodov, deloma pa zaostaja za njim in da se more sploh o njem razpravljati v okviru načrta konvencije samo tam, kjer se govori o dolžnostih objavljanja stanja oboroževanja.

Japonski delegat Sato je izjavil, da postane vprašanje akutno šele tedaj, če pride prej do sporazuma o številu čet in množini materiala za vsako posamezno državo.

Lord Cushendun je izjavil v velikem govoru, da je en del razorožitvenega programa, kakor si ga je domisljal ob pričetku Društva narodov, danes že uresničen. Armade iz časa vojne so znatno reducirane in velike pomorske države so se v Washingtonu leta 1921. zedinile za določen mornariški program. Nov sporazum za nadaljnje znižanje je sicer želeti, vendar se dosedaj še ni do-

segel. To pa komisije ne sme ovirati, da ne bi dalje delovala na polju razorožitve na suhem. Angleška vlada želi, da bi se velika mednarodna razorožitvena konferenca čim prej pospešila. Rekel je nazadnje ob splošni veselosti: »Nisem prijatelj sovjetov, pa tudi meni gre stvar sedaj nekoliko prepočasi.« Debata se bo jutri dopoldne nadaljevala.

Zeneva, 19. aprila. (Tel. »Slov.«) V razorožitveni komisiji je bil danes sprejet predlog pisarne, s katerim se obravnava ruskega predloga odklanja s klavzulami.

Resolucija pravi: »Pripravljalni razorožitveni komisiji ni poverjena naloga za izvršitev razorožitve, temveč da izdela samo načrt, ki se mora potem predložiti v odločitveni konferenci vlad. Komisija smatra, da ne more sprejeti metode zmanjšanja po proporečnosti, vendar ni izključeno, da bodo vlade vpoštevale to načelo ali druge objektivne kriterije. Vzdržujejo nadaljnje postopanje svoje prednacrta iz leta 1927. bo komisija sovjetski predlog priložila svojemu poročilu o svojem delu.

Litvinov je hotel k temu dati posebno izjavo, zavrnili so ga pa na pismo pot.

Nenadna smrt angleškega delegata

Pariz, 19. apr. (Tel. »Slov.«) Angleški delegat v konferenci strokovnjakov lord Revelstoke, ki je včeraj do poznega večera kot predsednik vodil razpravo v pododboru, je ponoči umrl za kapjo ter so ga davi našli v postelji mrtvega.

Pariz, 19. apr. (Tel. »Slov.«) Tragična smrt lorda Revelstokea je prevrgla vse dispozicije. Kratka današnja plenarna seja pododborja je veljala samo spominu umrlega. Prihodnja poslovna seja bo v ponedeljek. V gotovih krogih konference se prizadevajo, da bi neopričakovano pavzo porabili za to, da se poskusi nov praktičen razgovor, kako priti do baze diskusije, tako da se bo prelom morda

le še preprečil.

Pariz, 19. apr. (Tel. »Slov.«) O nenadni smrti lorda Revelstokea se doznava: Pred tremi tedni je lord Revelstoke lahko obolel na hripi, pa je zopet ozdravel. Včeraj je po seji komisije zapustil hotel »Jurij V« z nekaterimi zavezniki strokovnjaki ter pri tem izjavil: »Dr. Schacht me je danes res razčezil. Dosedaj je bil vedno tako korekten, sedaj pa hoče naenkrat vmešati politiko v konferenco. Res škoda je, ker s tem ne bo nič dosegel.« Revelstoke je odšel potem v svoje stanovanje, je po večerji udobno kadil svojo pipo in šel zgodaj spat. Davi so ga našli mrtvega v postelji. Med spanjem ga je zadela srčna kap.

Po razbitju konference strokovnjakov

Stremljenja za obnovitev pogajanj

Berlin, 19. apr. (Tel. »Slov.«) Glasom »B. Z. am Mittag« v merodajnih berlinskih krogih se nočejo pustiti upanja za rešitev konference strokovnjakov. Naglašajo se, da pododbor, ki je včeraj prekinil posvetovanja brez uspeha, nima končno odločiti, temveč odloči edino plenarna konferenca, ki se sestane danes opoldne. Zdi se, da so se pariški strokovnjaki danes dopoldne trudili, da na vsak način preprečijo prekinjenje pogajanj. Tudi dr. Schacht bo na plenarni konferenci podal primerno izjavo, da prepreči vsako poostreitev položaja. Pred vsem bo podčrtal svojo včerajšnjo izjavo, da bi Nemčija mogla dati gotove koncesije, če se more zvišati plačilna zmožnost nemškega gospodarstva.

Posebno se zdi, da so tudi Američani za to, da dosedanje delo ne bo iluzorično. Možno je torej, da se danes s te strani predloži konferenci kompromisni predlog. Berlinski bančni krogi so deloma zelo presenečeni, deloma so računali s prekinjenjem. Soglasno pa izjavljajo, da je v tem trenutku najnujnejša potreba, ohraniti nurne živce in se ne prenačati. S postopanjem dr. Schachta soglašajo tudi krogi, ki so sicer proti njemu. Opazka dr. Schachta o kolonijah in Zgor. Sleziji se tolmači samo gospodarsko, da je s tem hotel načeti samo vprašanje ugodnejšega dobavljanja sirovin v svrhu večje storilne možnosti nemškega gospodarstva. Radi nejasnosti položaja v Parizu se je danes na borzi v prostem prometu pokazala izredna nervoznost. Že dopoldne je inozemstvo dajalo prodajna naročila, ki so povzročila padec do 10%, pri vrednostih, ki so se kupovale posebno v zadnjem času, pa še več.

London, 19. aprila. (Tel. »Slov.«) Angleška vlada je danes prejela poročilo svojih strokovnjakov in nato dala poluradno objaviti, da gleda na položaj s skrbjo. V Parizu smatrajo položaj za resen, vendar pa je še upanje, da še ni bila izrečena zadnja beseda.

Pariz, 19. aprila. (Tel. »Slov.«) Odgovor današnje plenarne seje za 48 ur daje še majhno možnost za nadaljnja pogajanja. To se že poskuša. Po današnji seji, ki je trajala samo par minut, so se zavezniki posvetovali z Američani. Vsebinski in uspeh tega posvetovanja pa je še neznan.

Pariz, 19. apr. (Tel. »Slov.«) Vesti pariških večernih listov, da bo dr. Schacht pavzo ponedeljka porabil za to, da se odpelje v Berlin radi posvetovanja, niso resnične.

Francoski komentariji

Pariz, 19. aprila. (Tel. »Slov.«) Pariški listi pripisujejo neuspeh pariške konference edino dr. Schachtu, katerega ljuto napadajo. Vedoma je deloval na to, da se konferenca prekine, ker je stavil ultimatum, ki je v najodločnejši obliki odklonil zvišanje načelne ponudbe. Zdelo se je, da se hoče takoj dvigniti in oditi. Dr. Vögler pa je razburjenega dr. Schachta v zadnjem trenutku pomiril in tako

preprečil, da konferenca ni končala s tem, da bi se vrata zaloputnila.

Se slabše kot finančni neuspeh pa je to, da je dr. Schacht stavil politične zahteve. Kakor javlja »Echo de Paris«, sta guverner francoske narodne banke Moreaux in belgijski delegat Francenis takoj najodločnejše protestirala proti temu, da se nenadoma vmešava v konferenco politična vprašanja. Tega ne razumejo drugače, kakor da je dr. Schacht izgubil oblast nad samim seboj. »Matin« izjavlja, da dr. Schacht ni zahteval nič manj kakor revizijo versailleske pogodbe. »Journal« izjavlja, da je to prekinjenje najhujši udarec, ki ga je doživela locarnska politika. »Echo de Paris« izjavlja, da samo zasedba Porenja drži Nemce v respektu, ki bi pograbili prvo priliko, da se upro proti versailleski mirovni pogodbi. »Journal« meni, da bo Nemčija poslala morda namesto dr. Schachta kakkega drugega bolj levičarskega posredovalca. »Matin« pa poudarja, da so tu vsekakor še nekatere vlade, ki bi morale razpravno nit prestati dalje. »Echo de Paris« izjavlja, da je napačna koncesijska politika Herriota in Briandova propadla, toda holtje je, da je propadla danes, kakor po petih letih »Volonte« napoveduje, da bo Dawesova plačila ustavljena v najkrajšem času.

Angleški komentariji

London, 19. apr. (Tel. »Slov.«) Po pariških brzojavkah v londonskih listih je doktor Schacht uludno, toda odločno izjavil, da o drugih številkah in o načrtu plačevanja, ki bi trajal preko 37 let, ne bo razpravljaj. Nemčija je rekla svojo zadnjo besedo in nemška delegacija smatra nadaljnje delo na konferenci za orepomembno, če bi zavezniki odklonili, reči: »da« na nemški predlog v celoti. Svoji vladi more priporočati samo tedaj, da bi razpravljala o drugih številkah in drugem načrtu plačevanja, če se obljubi Nemčiji revizija versailleske mirovne pogodbe, in sicer glede vrnitve enega dela kolonij in premestitve vzhodnih mej v Zgornji Sleziji in poljskem koridorju. Po drugih slikah je zahteval celo vrnitev vseh kolonij in vsega po vojni odstopljenega ozemlja.

»Daily Mail« komentira dohodke in pravi, da dr. Schachtova zadnja beseda za Francijo skoro ni sprejemljiva, ker se nemški zneski skoro popolnoma porabljajo za kritje zavezniških obveznosti Ameriki. List se boji, da bi Anglija bila ona, ki bi trpela, če bi se nemška plačila zmanjšala v zahtevani meri. Nevarnost je, da bi se revizija Dawesovega načrta izvršila na škodo angleških davkoplačevalcev. Bila bi velika krivica, naložiti Angliji nova bremena zato, da bi se mogli znižati davki v Nemčiji. Anglija je slei ko prei pripravljena, črtati vse vojne dolgove, če jih črtajo tudi Združene države.

Dunajska vremenska napoved. Še bolj toplo, precej jasno, tvorjenje visokih oblakov.

Kulturno delo katoliške cerkve

V uvodniku poročila »Obzor« o spomenici pravoslavne sv. sinoda. Pravi, da je vedno priznaval veliko vlogo in pomen, ki ga je imela pravoslavna cerkev za srbski narod, ne pa tudi za Hrvate in Slovence, ker je bila za te zaslužna le rimsko-katoliška cerkev.

In nato pravi »Obzor« dobesedno to-le: »Za svojo prosvetno in konstruktivno moralno silo se ima hrvatski narod zahvaliti edino rimsko-katoliški cerkvi. Naši franjevci so veke dolgo skrbeli za prosveto v širokih narodnih slojih in oni so edini bili, ki so bodrili narod v najtežjih časih, da ne pade z duhom in da veruje v lepše dneve svoje domovine. Pa ne samo franjevci, temveč tudi vsi številni redi katoliške cerkve, od jezuitov do dominikan-cev in benediktincev in reda sv. Pavlina, so globoko zadožili hrvatski narod na prosvetnem in uravstvenem polju. Divne katedrale in številni samostani s svojimi tisočimi spisov in dokumentov ter številnimi starimi pergamenti, srednje in visoke šole, ki smo jih imeli še od početka 17. stoletja, vsi ti spomeniki, ki se dvigajo na hrvatski zemlji, nesporno pričajo ne samo o kulturni misli katoliške cerkve na Hrvatskem, temveč tudi potrjujejo, da je hrvatski narod baš tej cerkvi zgradil najbolj veličastne stavbe, kjer je ona po njegovih mislih sigurno to tudi zaslužila.«

Iz prosvetnega proračuna

Belgrad, 19. apr. (Tel. »Slov.«) Prosvetno ministrstvo je te dni odposlalo posameznim svojim ustanovam proračune. Iz teh prosvetnih proračunov posnemamo to-le: Za dijaške ekskurzije za vso državo 25.000 Din, za učila, kabinete, knjižnice za Slovenijo 72.000 Din. Za muzejska društva Maribor, Ptuj, Celje po 15.000 Din. Za honorarje za razredništvo, za poslovanje in direktorske doklade, inspekcije nadzornikom za vso državo 1.400.000 Din. Za honorarje učiteljem, dodeljenim gimnazijam, za nadure za vso državo 1.150.000 Din. Za honorarje članom izp. tih komisij (za maturo) za vso državo 1.150.000 Din. Te postavke so znašale v lanskem proračunu 5 milijonov dinarjev, torej 1.300.000 Din več. Na realkah in gimnazijah v Sloveniji je v letošnjem proračunu več pet supletskih in dvoje direktorskih mest, manj pa dvoje mest za učitelje za spretnosti.

Belgrajske vesti

Belgrad, 19. aprila.

V monopolski upravi se je izdelal pravilnik, s katerim se ureja vprašanje delavcev in delavk v tobačnih tovarnah.

Za učitelja spretnosti je imenovan na gimnaziji v Brodu Franc Košir iz Škofje Loke.

Pivovarska industrija je imela sejo, na kateri se je obravnavalo o trošarinskem zakonu.

Naše Primorje je 1928 obiskalo 132.253 tujcev. Letos se pričakuje zelo veliko Nemcev in Avstrijcev.

Trgovinska pogajanja s Poljsko se bodo v kratkem pričela. Trgovinska pogodba bo obsegala tudi tarifni del.

Prosvetni svet je imel sejo. Izbral je 200 profesorjev, ki jih bo predlagal za predsednike za maturo na srednjih šolah. Med njimi so skoro vsi ljubljanski vseučiliški profesorji. Svet je odobril Černičevo »Računico za četrti razred ljudskih šol«.

Gozdarsko-rudarski minister Radivojevič je odpotoval v Zagreb.

Avstrijska kriza

Dunaj, 19. aprila. (Tel. »Slov.«) Krščansko-socialna stranka zahteva kandidaturu dr. Enderja posebno nato, ker so v Vorarlbergu neposredno po prevratu zahtevali priključitev k Švici in je takrat dr. Ender vodil pogajanja s Švico. Z imenovanjem dr. Enderja se hoče Vorarlberg tesneje zvezati z usodo Avstrije. Od dr. Enderja se predvsem pričakuje pozitivni gospodarski program. Prizadevanja za sestavo nove vlade do današnjega večera še niso dovedla do končnega uspeha. Glede delovnega programa so z opozicijo še velike težkoče, posebno pri načelnih zakonih, pri katerih še ni prišlo do sporazuma glede dunajske mestne policije. Razen tega je treba urediti še koalicijsko razmerje z Vlenemci in z Landbundo. Danes so se nadaljevala pogajanja z opozicijo o najemniškem pravu in o pospeševanju gradbe stanovanj, pri čemur je prišlo, kakor se čuje, do bistvenega zblizanja.

Mirko Prošek umrl

K nesreči motociklista na ljubljanskem gradu.

Gosp. Mirko Prošek, prokurist trdke Pavel Stele, ki se je včeraj popoldne, kakor poročamo na 5. strani, ponesrečil na ljubljanskem gradu, je snoči okrog 11 v bolnici umrl.

Železničarji!

Blago za železničarske kroje, pravi železničarski loden m Din 75.—, 90.—, boljše kvalitete m Din 110.—. Kompletno uniforme Din 780.—, 650.— in 750.—, DRAGO SCHWAB, Ljubljana.